

List izlazi 1. svakega mjeseca ili prije po potrebi.

Našim poslovnim prijateljima šaljemmo list besplatno.

Inače iznosi godišnja pretplata Din 20.

Rukopisi se ne vraćaju.

Uredništvo i uprava: Ljubljana, Gosposvetska cesta 5.

Telefon broj 23-16.

Tržni Glasnik

Naklada tvrtke Sever & Komp. Ljubljana, Gosposvetska cesta 5.

Cijenik oglasa:
za 1/2 stranu Din 1000
" 1/4 strane " 500
" 1/8 " " 250
" 1/16 " " 125
" 1/32 " " 65
Kod višekratnog uvrštenja popust po sporazumu.
Pretplata i oglasi plaćaju se unapred
Plativo i tuživo u Ljubljani.
Tek. račun kod pošt. štedionice br. 10.353.

God. I.

Ljubljana, 1. decembra 1929.

Broj 5.

Tržno poročilo o semenih in poljskih pridelkih

Vse niže navedeno blago nudimo franko Ljubljana. Cene so brezobvezne za 1 kg.

Črna detelja, jako lepa z najmanje 97% čistoče in 88% kaljivosti, plombirana po državnem zavodu Din 18'50
Črna detelja, lepa z 97% čistoče itd. » 15'50

Glavne produkcijske države kot Poljska, Rusija, Nemčija in Češka imajo izvrsten pridelek. Nasprotno pa so imele vse južno ležeče države v Evropi prav slabo letino. Italija, ki je vedno izvažala deteljno seme, bo morala svojo potrebo kriti od zunaj. Slaba letina v Italiji za nas ni nobena škoda, temveč nasprotno. Če bomo že uvažali, bomo to iz dežel, ki imajo vse sposobnejše kvalitete za naše kmetijstvo in podnebje. V naši državi je pridelek nezadosten.

Pregled je danes že dokaj jasan. Cene so se ustalile.

Povpraševanje je malenkostno v kljub nizkim cenam. Več zanimanja je za prav lepo blago, slabije barve pa se zanemarija.

Letošnje izvanredno nizke cene so zelo vabljive za nakup v špekulacijo, še posebno z ozirom na to, ker je tudi zrnje lepo. Cene detelji namreč že 30 let niso bile tako nizke. Kaj mogoče, da zopet nekaj decenij ne bomo imeli tako nizkih cen.

Lucerna jako dobra s 97% čistoče in 88% kaljivosti plombirana in atestirana po državnem zavodu » 16'—

Lucerna dobra s 97% čistoče in 88% kaljivosti, plombirana in atestirana po državnem zavodu » 14'—

Lucerna je napravila povsod slabo. Pretekli mesec je napela izdatno francoska in madžarska provenienca, zadnji teden pa se je cena tudi tema polegla.

Trave: Pasja trava 80/80 » 26'—

Travniška bilnica 95/80 » 21'—

Angleška ljulka 95/82 » 11'—

Italijanska ljulka 95/77 » 13'—

Mačji rep plombiran in atestiran po drž. zavodu 97/90 » 14'—

Senožetna latovka 85/85 » 37'50

V ceni je napela pasja trava, ker se je pridelek izkazal za veliko manjšega kot je bila ceničev. Vse drugo je ostalo neizpremenjeno.

Krmilna pesa: Mamut rdeča, izboljšana » 24'—

Mamut rumena, izboljšana » 28'—

Eckendorfer rdeča, izboljšana » 28'—

Eckendorfer rumena, izboljšana » 30'—

Sladkorna, krmilna » 24'—

Mamut rdeča, iz Francije » 22'—

Položaj za nemško pesno seme se je pomiril. Cene, ki so bile do zadnjega časa zelo različne, so se izravnale.

Pomanjkanje semena krmilne pese je brez dvoma veliko in je verjetno, da bodo nekatere vrste do pomladi še poskočile v ceni.

Iz Francije se nudi Mamut rdeča po priliki Din 2'— po kg ceneje. Ker tega semena naš kmetovalec ne pozna, bržda tudi razlika v ceni ne bo odločevala. Lahko računamo s tem, da bo naš kmet zahteval le nemško pesno, ki je preizkušena in dobra.

Tržni izvještaj o sjemenju i poljskim plodovima

Svu niže navedenu robu nudimo franko Ljubljana. Cijene su neobvezne i važe za 1 kg.

Crvena djetelina, vrlo lijepa, sa najmanje 97% čistoče i 88% kljivosti, plomb. po drž. zavodu Din 18'50

Crvena djetelina, lijepa, sa 97% čistoče itd. » 15'50

Glavne proizvodjačke države kao Poljska, Rusija, Njemačka i Čehoslovačka imale su izvrsnu, a sve južne evropske države vrlo slabu žetvu. Italija, koja uvijek izvažava djetelino sjeme, morat će svoju potrebu kriti iz vani. To nama neće škoditi, jer ako ćemo već uvoziti sjemenja, uvožit ćemo ga iz zemalja, koje imaju povoljnije kvalitete za naše poljodjelstvo i podnebje. Žetva u našoj državi ne krije potrebu.

Danas imamo već prilično jasan pregled. Cijene su se ustalile. Potražnja je malena unatoč niskim cijenama. Više zanimanja se pokazuje za vrlo lijepu robu, a slabije boje su zanemarene.

Ljetošnje izvanredno niske cijene veoma nakuju na spekulativno kupovanje, naročito s obzirom na ljepotu zrna. Cijene djeteline namine već 30 godina nisu bile tako niske. Gotovo je moguće, da opet nekoliko decenija nećemo imati tako niskih cijena.

Lucerna, veoma dobra, sa 97% čistoče i 88% kljivosti, plombirana i atestirana po državnem zavodu » 16'—

Lucerna, dobra, sa 97% čistoče itd. » 14'—

Lucerna je uspjela svugdje slabo. U prošlom mjesecu je izdašno poskočila cijena robi francuskog i madžarskog porijekla, ali je u posljednjem tjednu i njena cijena popustila.

Trave: Klupčasta ostrica, 80/80 » 26'—

Livadna vlasulja, 95/80 » 21'—

Engleski ljulj, 95/82 » 11'—

Talijanski ljulj, 95/77 » 13'—

Mačji rep, 97/90, plombiran i atestiran po državnem zavodu » 14'—

Livadna vlasnjača 85/85 » 37'50

U cijeni je poskočila klupčasta ostrica, jer je žetva bila mnogo slabija nego što se cijenilo. Sve drugo je ostalo nepromijenjeno.

Stočna repa: Mamut, crvena, poboljšana » 24'—

Mamut žuta, poboljšana » 28'—

Eckendorfer, crvena, poboljšana » 28'—

Eckendorfer, žuta, poboljšana » 30'—

Šećerna, stočna » 24'—

Mamut, crvena, iz Francuske » 22'—

Položaj za njemačko repino sjeme se umirio. Cijene, koje su bile do zadnjega časa veoma različite, izravnale su se.

Pomanjkanje sjemenja stočne repe je bez dvojbe veliko, te je vjerojatno, da će neke vrste do proljeća još poskočiti u cijeni.

Iz Francuske nude Mamut crvenu od prilike za Din 2'— po kg jeftinije. No pošto naš poljodjelac ne poznaje to sjeme, gotovo ta razlika u cijeni neće biti odlučujuća. Zato je vjerojatno, da će naš poljodjelac tražiti njemačku repu, koja je isprobana i dobra.

Kumna , najlepša iz Holandije	Din 15'25
Cena je čvrsta.	
Makovo seme , modro, iz Holandije	" 12'50
Česen , beli, veliki	" 10'—
Pridelek je bil povsod slab. Zaloge se hitro manjšajo. Vprašanja po blagu so vedno živahnejša. Madžarska je eden največjih producentov česna. Tu sta pa nastopila kot resna kupca Amerika in Italija, ki sta večji del pridelka že pokupila in povzročila, da cene rastejo skokoma.	
Konoplja , debelozrnata	" 5'25
" drobnozrnata	" 7'—
Oves za ptice , dvakrat lupljen	" 7'25
Repica sladka , poletna iz Nemčije	" 13'—
Repica sladka , domača	" 6'—
Salatno seme	" 12'—
Svetlo seme (Škajola-Glansamen)	" 8'75
Solnčnice , velike, bele, rumunske	" 8'—
Hrana za ptice , mešana	" 5'75

Z malimi spremembami v cenah je ostalo vse kot je bilo. Čvrsto tendenco ima edino konoplja in svetlo seme. Vsled milega vremena je poraba bolj mala, čim pa dobimo sneg in s tem mrzlo zimo, bo pa postala hrana za ptice živahen predmet.

Od tu dalje plačujemo vse navedeno blago franko Ljubljana, kakor sledi. Cene so brezobvezne za 1 kg.

Fizol nizke vrste:

3. Prepeličar, puričan ali nizki koks	Din 4'— do 4'25
6. Mandalon ali dolgi koks	" 4'—
8. Bokini, rdeč fižol ali ribenčan	" 3'50 do 3'75
10. Komuni, bledordeči, dolgi	" 3'75
11. Temnordeči, dolgi	" 3'—
14. Črni koks ali umbriakoni	" 3'—
16. Rujavi, domači	" 3'25
17. Rujavi, okrogli, holandski	" 3'25
22. Zeleni, dolgi	" 3'50
23. Zeleni, kratki	" 3'50
24. Zeleni, okrogli	" 3'25
26. Kanarini ali zelenček okrogli	" 4'—
31. Beli, drobni, podonavski, ali fižolica	" 4'— do 4'50

Fizol visoke vrste:

51. Cipro, rujavi	Din 5'— do 5'50
52. Cipro, sivi	" 3'75
56. Koks, okrogli	" 4'25
70. Okrogli beli, veliki	" 5'25
72. Ploščati beli, veliki	" 5'25
73. Dolgi beli	" 5'25
77. Črešnjevci okrogli, pisani	" 4'25
78. Črešnjevci okrogli, rdeči	" 3'50
82. Drap dolgi	" 3'50
83. Drap okrogli	" 3'25
91. Turški orjaški, rujavi	" 6'—
93. Turški orjaški, beli	" 7'—

Fizol je imel letos obilen pridelek in so se rane vrste, kakor ribenčan in mandalon, ki prideta najpreje na trg iz okolice Ljubljane, takoj po žetvi razmeroma dobro vnovčile. V drugi polovici oktobra, ko se je pojavil na trgu tudi fižol iz drugih delov naše države, na svetovnem trgu pa fižol iz Poljske, Madžarske in Rumunjske, ga je bilo mogoče vnovčiti le po znižanih cenah. Najbolj stalno so se držale cene belih vrst fižola.

Lansko leto, ko so južni kraji naše države konzumirali velike množine fižola iz Slovenije, so bile cene stalno čvrste in so se vse zaloge s pridom prodale. Danes pa, ko je v veliki meri odpadel ta kupec, zastaja blago pri trgovcih kakor tudi pri producentih.

Suhe gobe, lepo rezane, najlepše, bele in izbrane iz zadnje rasti, najlepše belo blago od Din 70'— do 75'—
povprečno lepo blago od Din 55'— do 65'—
vse čisto jesensko blago brez primesi poletnih gob.

Dalje zdrave gobe poletne rasti od Din 20'— do 30'—
za kg franko Ljubljana. Za gobe pomladanske rasti zaenkrat nimamo porabe.

Meseca oktobra so imeli v Franciji obilno rast. Gobe so bile, kakor izvemo iz poročil, lepe, bele in nekaj ceneje od naših. Zato so

Kumin (kim), najlepši iz Holandije	Din 15'25
Cijena je čvrsta.	
Makovo sjeme , plavo, iz Holandije	" 12'50
Česan (bijeli luk), veliki	" 10'—
Prinos je svugdje bio vrlo slab. Zalihe se naglo smanjuju. Potražnja po robu biva sve živahnija. Madžarska je jedan od najvećih proizvajalca česna. Ali tu su se pojavili kao ozbiljni kupci Amerika i Italija, te su već pokupovali veći dio proizvoda, to pak je prouzročilo dizanje cijene u naglim skokovima.	
Konoplja (kudelja), krupnog zrna	" 5'25
" " sitnog zrna	" 7'—
Ovas (zob) za ptice, dvaput ljušten	" 7'25
Repica slatka, poljetna, iz Njemačke	" 13'—
Repica , slatka, domača	" 6'—
Salatno sjeme	" 12'—
Svijetlo sjeme (Škajola-Glansamen)	" 8'75
Sunčanice (suncokret) krupne, bijele, rumunske	" 8'—
Hrana za ptice , miješana	" 5'75

S malim promjenama u cijenama ostalo je sve, kako je bilo. Čvrstu tendenciju pokazuje samo konoplja i svijetlo sjeme. Uslijed blagog vremena je potrošba nešto manja! čim pak dobijemo snijega i mrazova, postat će hrana za ptice živahan predmet.

Za niže navedene sve vrste robe plačamo franko Ljubljana slijedeće cijene. Cijene su neobvezne i važe za 1 kg.

Grah (pasulj), niske vrste:

3. Trešnjevci ili niski koks (prepeličar) od Din 4'— do 4'25
6. Trešnjevci dugi (mandalon) od » 3'75 do 4'—
8. Bokini, crveni grah (ili ribenčan) od » 3'50 do 4'—
10. Komuni, blijedocrveni dugi » 3'75
11. Zagasitocrveni dugi » 3'—
14. Crni trešnjevci ili umbriakoni » 3'—
16. Smedji domači » 3'25
17. Smedji okrugli, holandski » 3'25
22. Zelni, dugi » 3'50
23. Zelni, kratki » 3'50
24. Zelni, okrugli » 3'25
26. Kanarini ili okrugli zelenak » 4'—
31. Bijeli sitni, podonavski ili pasuljica od » 4'— do 4'50

Grah (pasulj), visoke vrste:

51. Cipro, smedji od Din 5'— do 5'50
52. Cipro, sivi » 3'75
56. Koks (trešnjevci), okrugli » 4'25
70. Okrugli bijeli, veliki » 5'25
72. Pljosnati bijeli, veliki » 5'25
73. Dugi bijeli » 5'25
77. Trešnjevci okrugli, šareni » 4'25
78. Trešnjevci okrugli, crveni » 3'50
82. Drap dugi » 3'50
83. Drap okrugli » 3'25
91. Turski orjaški, smedji » 6'—
93. Turski orjaški, bijeli » 7'—

Grah je letos obilno rodio, pa su rane vrste, kao bokini (ribenčan) i dugi koks (mandalon), koji iz okoline Ljubljanske najranije dodju na trg, odmah po žetvi sarazmjerno dobro bile unovčene. U drugoj polovini oktobra, kada se na trgu pojavio i grah iz drugih krajeva naše države, a na svjetskom tržištu grah iz Poljske, Madžarske i Rumunjske, moglo ga se samo uz snižene cijene unovčiti. Najstalnije su se držale cijene bijelih vrsta graha.

Lani, kada su južni krajevi naše države trošili velike količine slovenačkog graha, bile su cijene stalno čvrste, te su sve zalihe sa dobitkom rasprodane. Danas pak, gdje je taj kupac većinom otpao, leži ta roba kod trgovaca, pa i kod producenta.

Suhe gljive, lijepo rezane, najlepše i odabrane, iz posljednjeg porasta od Din 70'— do 75'—
prosječne kakvoće od » 55'— do 65'—
sve čista jesenska roba bez primjese iz ljetnoga porasta.

Zdrave gljive iz ljetnoga porasta, od Din 20'— do 30'—
za kg franko Ljubljana. Za gljive iz proljetnog porasta za sada nemamo porabe.

U oktobru su u Francuskoj imali obilno porast. Kako doznajemo iz izvještaja, bile su gljive lijepe, bijele, a nešto jeftinije nego naše. Zato su talijanski trgovci u izdašnoj mjeri u

italijanski trgovci v izdatni meri krili svojo potrebo v Franciji. Pri nas je tendenca stalno navzdol, ker kupcev ni. Odbija jih predvsem visoka cena, katero zmore le še dobro situirani konzument. Visokih cen delavec ne zmore.

Proso belo	Din 2'25
Proso rumeno	» 2'—
Proso rdeče	» 2'25
Laneno seme	od Din 5'— do 5'50
Leča drobna	Din 5'—
Grah gladke vrste	» 2'25
Grahorica letna	» 3'—
Grahorica zimska	» 3'—
Bučne koščice	» 4'50
Salatno seme mešano, za ptice	» 7'—
Salatno seme belo, za ptice	» 14'—
Kumare srednjedolge	» 16'—
Sladka oljnata repica	» 4'50
Janež	» 16'—
Peške od jabolk	» 24'—
Peške od hrušk	» 28'—
Rženi rožički	» 40'—
Borovnice ali črne jagode	» 6'—
Bezgove jagode	» 2'—
Majaronove plevice	» 22'—
Mravljinčja jajca brez peska	» 45'—
Orehi belo sušeni, zdravi, brez piškavil	» 8'25

Domač trg je natrpan z blagom, zato je hipno zastala kupčija. Prav obilno pa so založena tudi zunanja tržišča. Upanje, da se bo situacija ta kratek čas pred prazniki spremenila na bolje, je le majhno.

Čebulček rumen, okrogel, v velikosti 6 do 22 mm	» 4'—
Čebulček rumen, okrogel, v velikosti 6 do 16 mm	» 4'50

V naši državi je čebulček obrodil vsepovsod prav dobro. Celo v Sloveniji letos ne bo manjkalo blaga. Kako se bo cena razvijala, ker bo domača poraba majhna, to bo odvisno od večjega ali manjšega izvoza.

Brinje iz Hrvatske za žganjekuho	» 2'25
Vinski kamen po kvaliteti	Din 12'— do 13'—

Francuskoj krili svojo potrebo. Kod nas se pokazuje stalna tendencija na niže, jer nema kupaca. Kupce prije svega odbija visoka cijena, koju može da plaća još samo dobro situirani potrošač. Radnik ne prenaša te visoke cijene.

Proso bijelo	Din 2'25
Proso žuto	» 2'—
Proso crveno	» 2'25
Laneno sjeme	od Din 5'— do 5'50
Leča (sočivo), sitna	Din 5'—
Grašak gladke vrste	» 2'25
Grahorica letna	» 3'—
Grahorica zimska	» 3'—
Bundevine koščice	» 4'50
Salatno sjeme miješano, za ptice	» 7'—
Salatno sjeme bijelo, za ptice	» 14'—
Krastavac, srednje dug	» 16'—
Slatka uljna repica	» 4'50
Anis (januš)	» 16'—
Sjeme od jabuka	» 24'—
Sjeme od krušaka	» 28'—
Ražna glavica (Secale cornutum)	» 40'—
Crne jagode (borovnice)	» 6'—
Zovine bobice	» 2'—
Mažurana (majoran)	» 22'—
Mravija jaja, bez pijeska	» 45'—
Orasi, bijelo sušeni, zdravi, bez piškavil	» 8'25

Domaći trg je natrpan robom, zato je za jedno vrijeme zastao posao. I inozemska tržišta su obilno snabdjevena robom. Vrlo je malo nade, da će se ta situacija u kratkom vremenu pred praznicima preokrenuti na bolje.

Lučice (arpadžik) žute, okrugle, u veličini od 6 do 22 mm	» 4'—
Lučice žute, okrugle, u veličini od 6 do 16 mm	» 4'50

U našoj državi je lučica svugdje vrlo dobro rodila. Čak i u Sloveniji ljetos neće manjkati robe. Kako će domača potreba malena biti, zavisić će razvitak cijene od veličine izvoza.

Borovnice (venje) hrvatske, za rakiju	» 2'25
Vinski kamen po kakvoći	od Din 12'— do 13'—

Zakon o kontroli poljoprivrednih proizvoda, namijenjenih izvozu.

Ne samo u izvoznim, nego i u zainteresovanim širim stručnim trgovačkim krugovima osjećana je već od dužeg vremena potreba, da se zakonom reguliše kontrola izvoza poljoprivrednih proizvoda i izdadu propisi o vremenu branja (žetve), načinu prerade uvjetima kakvoće, pakovanju i kontrolnim mjerama. Tom važnom pitanju, koje interesuje ne samo trgovačke, nego i poljoprivredne krugove, posvetili su i gg. ministri trgovine i industrije i poljoprivrede svoju pažnju. Na osnovu prikupljenog opsežnog materijala i temeljnog proučenja predmeta izradjen je nacrt zakona o kontroli poljoprivrednih proizvoda, namijenjenih izvozu. Taj zakon je Njegovo Veličanstvo Kralj na predlog gg. resornih ministara i po saslušanju g. predsjednika ministarskog savjeta dne 19. pr. mj. potpisao i proglasio.

Pošto taj zakon, koji udovoljuje gore označenoj općoj potrebi, bez dvojbe i čitaoce našeg lista živahno interesuje, donosimo ga ovdje u cijelosti. Taj zakon glasi:

§ 1. Ministar trgovine i industrije može u sporazumu sa ministrom poljoprivrede, a po saslušanju privrednih komora, Glavnog zadružnog saveza i glavnih zainteresovanih udruženja izvoznika i poljoprivrednika propisati uredbama, pravilnicima i naredbama:

1. Uslove kakvoće i pakovanja, pod kojima se pojedini poljoprivredni proizvodi i njihove preradjevine mogu izvoziti iz zemlje;

2. prema potrebi za pojedine proizvode i vrijeme branja i način prerade;

3. kontrolne mjere, kojima se ima osigurati izvršenje tih propisa.

§ 2. Ovlaštenja u § 1 važe za žitarice, voće i povrće, svježe i preradjeno, hmelj, kudelj, lan, buhač, maraske, papriku, pa i druge proizvode i njihove preradjevine, za koje se po predlogu privrednih organizacija (§ 1.) ukaže potreba kontrole pri izvozu.

§ 3. Kontrolu, predviđenu u § 1. vršit će kontrolni organi, kojima će odrediti nadležnost banovi po saslušanju privrednih komora.

Kontrolni organi mogu biti komesari, komisije ili zavodi prema preradbi proizvoda i objamu poslova, koji se podvrgavaju kontroli.

§ 4. Sve žalbe protiv odluka kontrolnih organa mogu se podnijeti u roku od tri dana onomu organu, kojeg u pojedinom pravilniku odredi ministar trgovine i industrije sporazumno sa ministrom poljoprivrede.

§ 5. Kontrolni organi po ovom zakonu smatraju se u vršenju svoje dužnosti kao javni službenici. Oni odgovaraju prema državi za svoj rad, te će se za nesavjesnost i neispravnost kazniti novčanom kaznom do 1.000 dinara, ili ako su državni činovnici, po disciplinskim propisima, u koliko djelo nije kažnjivo po odredbama krivičnog zakonika.

Kontrolni organi, čim saznaju za neko djelo, za koje je ovim zakonom propisana kazna, učinit će prijavu nadležnoj općoj upravnoj vlasti.

§ 6. Tko bere poljoprivredne proizvode za preradbu prije određenog vremena,

ili se pri preradbi ili pakovanju služi nedozvoljenim sredstvima kao i lica koja izvoze ili pokušavaju izvoziti poljoprivredne proizvode na način, koji ne odgovara odredbama § 1. ovoga zakona i na osnovu istog izdanih uredbi pravilnika ili naredbi, kaznit će se najvišom kaznom do 50.000 dinara.

Kaznu izriče opća upravna vlast 1. stepena na dostavu državnih samoupravnih ili specijalnih kontrolnih organa (§ 3.).

Ako je to lice radilo za tuđi račun, kaznit će se pored njega novčanom kaznom iz 1. stava i fizičko ili pravno lice za čiji je račun radilo.

§ 7. Ako se novčane kazne, utvrdjene po §§ 5. i 6. ovoga zakona ne mogu prinudnim izvršenjem naplatiti, pretvorit će se u kaznu zatvora, prema važećim zakonskim propisima.

No kazna izrečena po odredbama drugog stava § 6. ovoga zakona ne može se pretvoriti u zatvor.

§ 8. Od dana obnarodovanja u »Službenim Novinama« do stupanja na snagu uredbi, pravilnika i naredbi za izvoz poljoprivrednih proizvoda ili izmjena u njima, koje bude propisao ministar trgovine i industrije u sporazumu sa ministrom poljoprivrede, mora proteći najmanje tri mjeseca.

§ 9. Pravilnik ministarstva trgovine i industrije o trgovini šljivama i pekmezom od 31. kolovoza 1929 godine i naredba bivše zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu broj 199.536—IV od 19. kolovoza 1914. godine ostaju na snazi sve dok ministarstvo trgovine i industrije ne propiše novi pravilnik o preradi šljiva i pekmeza.

Isto tako ostaje na snazi pravilnik ministarstva trgovine i industrije o kontroli izvoza groždja od 11. rujna 1929. godine.

§ 10. Ovaj zakon stupa u život i dobiva obaveznost snagu, kada se obnaroduje u »Službenim Novinama«.

Kada g. ministar trgovine i industrije izda u §-u 1. toga zakona označene uredbe, pravilnike i naredbe, objavit ćemo ih u našem listu i popratit ćemo ih kratkim tumačenjem.

Zavod za unapredjivanje spoljne trgovine.

Jedno od najvažnijih narodnogospodarskih pitanja je postizanje čim povoljnije bilance u spoljnoj trgovini, jer je ona jedan od najvažnijih činjenica za ocjenu općeg ekonomskog stanja države. Za postizanje uspjeha mora se promišljeno, istrajno i po gotovim nacrtima djelati, a da takvo djelanje ima uspjeha, mora ono biti dobro i cjelishodno organizovano, moraju dakle postojati specijalne ustanove, koje će voditi potrebne akcije.

Pošto u našoj državi dosada nije postojala takva specijalna državna ustanova, zato je Njegovo Veličanstvo Kralj na predlog g. ministra trgovine i industrije i po saslušanju g. predsjednika ministarskog vijeća potpisao zakon o osnivanju zavoda za unapredjivanje spoljne trgovine.

Tim zakonom osniva se pri ministarstvu trgovine i industrije »Zavod za unapredjivanje spoljne trgovine.«

Taj zavod starat će se o razvijanju naše spoljne trgovine, a naročito našega izvoza. U njegovu nadležnost idu ovi zadaci:

da sustavno proučava strana tržišta i u tom cilju da prikuplja i sredjuje svu obavještajnu gradju o privredi kraljevine Jugoslavije, kao što su privredni zakoni, pravilnici, naredbe i raspisi, koji se odnose na privredu, međunarodni ugovori, konvencije i sporazumi privrednog značaja, privredne statistike, carinske i saobraćajne tarife, izvještaji komora i privrednih organizacija, te pojedinih preduzeća akcionara itd., članci, bilješke iz novina, privredne publikacije itd.; da prikuplja i sredjuje sve podatke o privredi stranih država, po znatnosti za trgovinske veze između kraljevine Jugoslavije i njih, dalje privredne zakone, tarife, trgovinske ugovore i konvencije s ostalim državama, izvještaje naših poslanstva i konzulata, statistiku uvoza i izvoza itd.; da na osnovu prikupljenih podataka obavještava naše i strane privrednike i privredne organe o važnim prilikama za našu državu na stranim tržištima; da na osnovu saopćenih mu želja i potreba pojedinih privrednih organa daje obavještenja našim predstavnicima u inostranstvu o stanju naše privrede i o tom, što oni u datom trenutku trebaju da rade u korist naše spoljne trgovine; da izradjuje propagandne brošure, filmove, sprema predavanja, članke i brošure i da ih dostavlja našim predstavnicima na strani radi rasturanja privrednim organizacijama; da izdaje svoj »Glasnik« o našoj privredi i izvoznim uslovima; da osniva u zemlji i inostranstvu muzeje uzoraka naših proizvoda; da pomoću svojih organa ispita na stranim tržištima mogućnosti proizvodnje, kad se pokaže potreba, da se to istraži; da prati slučajevne nesolidne trgovine i predlaže

mjere, kako da se ona suzbije; da organizuje naše učešće na stranim izložbama, da preduzima sve mjere radi unapredjivanja spoljne trgovine i stavlja u tu svrhu predloge na nadležno mjesto, naročito u pitanju osposobljenja za eksport naših proizvoda.

Zavod će pribavljati obavještenja o stranim tržištima i vršiti propagandu preko naših diplomatskih i konzularnih predstavništava; preko povlašćenih trgovinskih agencija; preko naročitih stručnih lica, koja će Zavod u saglasnosti s ministrom trgovine i industrije izašiljati iz same zemlje.

Državne vlasti, samoupravna tijela, privredne komore i druge privredne korporacije, koje su po zakonu dužne, da zastupaju interese privrede, dužne su zavodu dostavljati pojedine primjerke izvještaja i svih ostalih svojih publikacija, kao što su dužne zavodu na zahtjev podnijeti izvještaje, koji su mu potrebni za vršenje posla i treba da ga u svomu zakonskom djelokrugu pomažu pri izvršivanju njegovog zadatka.

Zavod će davati obavještenja svakome besplatno. Sve predstavke privatnih lica, koja traže obavještenja i sama obavještenja dana privatnim licima ne podležu plaćanju taksa po zakonu o taksama.

Ministar trgovine i industrije moći će prema potrebi postaviti savjetodavni odbor, koji će pomagati »Zavod za unapredjivanje spoljne trgovine« u njegovu radu.

Ministar trgovine i industrije će propisati nov pravilnik o postavljanju, radu i povlasticama trgovačkih agenata, koji će zamijeniti pravilnik o povlašćenim trgovačkim agencijama u inostranstvu od studenoga 1917 godine.

Zavod će neposredno općiti sa svim državnim organizacijama i ustanovama, te pojedinim privrednim preduzećima u zemlji i u inostranstvu.

Zavodu je zabranjeno vršiti ma kakove trgovačke transakcije.

Za izdržavanje Zavoda predvidja se redovan kredit, čija će se visina određivati svake godine prema razvoju poslovanja i potrebama i zadacima naše spoljne trgovine, a koja u budžetu za 1929—1930. godinu iznosi 1.5 milijuna dinara.

Kao što se dakle vidi, dat je tim zakonom Zavodu za unapredjivanje spoljne trgovine širok djelokrug u zemlji i u inostranstvu. Taj djelokrug i cjelishodna organizacija, koja je tim zakonom data toj za razvoj naše spoljne trgovine i podizanje našeg općeg narodnog gospodarstva velevažnoj novoj ustanovi, zajamčuju joj uspjeh. Zato smo uvjereni, da će svi naši privredni krugovi sa veseljem i zadovoljstvom pozdraviti ustanovljenje toga zavoda, koji je s obzirom na naše opće ekonomsko stanje bio već hitno potreban.

Zabrana gajenja i proizvodnja indijske konoplje.

Po članu 10. zakona o narkotičnim drogama i otrovima, koji stupa u život danom 1. decembra t. g., zabranjeno je, na teritoriju kraljevine Jugoslavije gajiti i proizvoditi indijsku konoplju (*cannabis sativa*, var *indica*), osim za naučne potrebe, a u ovom slučaju po prethodnom dopuštenju ministarstva poljoprivrede. Tko protivno postupi, kaznit će se novčano do 50.000 dinara globe, a osim toga će se uništiti usjevi i sva količina proizvedene robe na trošak proizvođača.

Odlikovanje naše tvrtke.

Na ljetosnoj svjetskoj izložbi u Barceloni je u jugoslavenskom paviljonu mnogo interesovanja pobudila izložbica tvrtke Sever & Komp. Nad grupom uzoraka 34 vrsti niskog i 60 vrsti visokog graha jugoslavenskog porijekla visila je slika, koja je predočila sve glavne vrste graha domaćeg porijekla. U drugoj grupi izložila je tvrtka uzorke raznog sjemenja domaćeg proizvoda, a u trećoj grupi suhe gljive i svoje specijalne transportne limenke kutije za gljive.

Za tu preglednu i poučnu izložbu odlikovao je izložbeni ocjenjivački odbor tvrtku Sever & Komp. sa »Grand Prix«-om. Ovo je prvi slučaj, da je na jednoj svjetskoj izložbi u inozemstvu jedna jugoslavenska tvrtka sjemenarske struke polučila tako visoko odlikovanje.

Povećanje prihoda zemljišta.

U posljednjim godinama osjećaju i naši poljoprivrednici sve više i više opću gospodarsku krizu. Sve strane pritužbe naših poljoprivrednika, da se poljodjelstvo jedva isplaćuje i da gotovo nigdje ne donosi toliko, koliko bi donosio u njega uloženi kapital pri najnižoj kamatnoj stopi, šta više da u mnogim krajevima stalno, a i u najrodovitijim krajevima povremeno, ratar ima osjetnog gubitka, potpuno i u svemu su opravdane.

Ako temeljno i realno istražujemo uzroke toj pojavi, upoznat ćemo, da tome nije uzrok samo opće povećanje režijskih izdataka i za naše poljoprivrednike mnogo puta katastrofalno obaranje cijene naših poljskih proizvoda kroz stranu konkurenciju, nego je u veliko uzrok i to, što naši poljoprivrednici ne razmišljaju o tome, kako bi mogli na cjelishodan i praktično izvedljiv način povećati donos svojih zemljišta.

Čovjek se gotovo mora čuditi, kada u jednom kraju vidi, da poljodjelac sije pšenicu, ma da zna i sam izjavljuje, da ona na njegovoj njivi od pantivijeka nikada nije tako obrodila, da bi platila sjeme, rad, javne daće i druge troškove, a da se i ne govori o ukamaćenju u njivu i potrebni inventar uloženog kapitala i amortizaciji. On ne može napredno da obradjuje svoju zemlju, jer to zahtjeva nove investicije, za koje nema novaca; a i ako ga ima, ne ulaže ga, jer mu se zaista ne isplaćuje ili manje isplaćuje, nego kada ga na drugi način upotrebi. I obilna žetva mu ne pomaže, jer je onda cijena obično tako niska, da proizvod iste kakvoće na trgu može mnogo jeftinije kupiti, nego što ga stoji vlastiti proizvod.

Svakome dakle već zdrav razum kaže, da se u takvom slučaju mora napustiti tradicionalna produkcija, te zemlja upotrebiti za gajenje drugih kulturnih biljaka, za koje su zemlja i klimatske okolnosti dosta povoljne, a proračun pokazuje izgled za veći dobitak, no što ga je dosadašnja kultura davala. Takve su u prvom redu t. zv. trgovačke biljke. Ali naglašujemo, da to nema da znači, da naši poljodjelci u takvim krajevima potpuno napuste n. pr. sisanje pšenice, raži, kukuruza itd., nego se to ima tako razumjeti, da se u tome pogledu ograniče na domaću potrebu, pa i to u toliko, u koliko im se to donekle isplaćuje uslijed specijalnih okolnosti (kao n. pr. skupog dovoza, velikog gubitka vremena, nesigurne dobave itd.) a da potpuno napuste proizvodnju za prodaju.

Medju priznate trgovačke biljke, koje bi se u onim krajevima naše države, u kojima se sijanje žitarica slabo isplaćuje, svakako dobro isplaćivale, spadaju naročito: mak, repica, lan i kumin. Ovaj put pozabavit ćemo se malo sa kuminom (kimom), jer je to za sada posebno važna trgovačka biljka i to baš radi toga, što bi od nje naši poljodjelci u spomenutim, pa i u žitrodnim krajevima po našem uvjerenju mogli imati zaista lijepe koristi. U našim krajevima raste kumin divlje, pa ga se sakuplja po livadama, te ga se suši i gotovo isključivo u domaćoj kuhinji upotrebljuje. Taj domaći (divlji) kumin kao trgovačka roba ima samo neznatnu vrijednost i to za prodaju na malo.

Kako se vidi iz uvoznih statistika, uvozi se u našu državu godišnje oko 60 vagona kumina, a za kumin se češće plaćalo čak i Din 30 za kilogram. (Prosječna mu se cijena kreće između Din 15—20.)

Kumin je dvogodišnja biljka, koja dobro uspijeva na svakoj dubokoj i dovoljno vlažnoj zemlji. Kod nas (a naročito u Sloveniji, Zagorju i drugim brdovitim krajevima) preporučilo bi se kumin sijati među zimski ječam ili pak među proljetni ovas (zob). Najviše se cijeni nizozemski (holandski) kumin, koji ima krupnije i sivije sjeme nego naš domaći. Kumin se sije u rano proljeće na široko ili pak sijalicom u redove na razmak od 30 do 35 cm. Za jedno jutro treba 4—6 kg sjemena, koje se pomješa sa prosijanim pepelom ili pijeskom, da se ne bi pregusto sijalo. Zasijana njiva se pobrani lakom branom. Kada se sazrije ječam požanje ili pokosi i to tako, da ostane što kraća strnjika, oplevi se kumin, koliko je moguće. Na taj način će se kumin do jeseni bolje razviti. Strojem sijani kumin, koji raste u redovima, lako se oplevi s plevačicom. Prve godine se kumin samo ukorijeni, ldućeg proljeća treba ga okopati ili još jedared opleviti, te ga nagnojiti superfosfatom (oko 200 kg na jutro). Kuminu godi dušični gnoj; zato gnojenje vapnenim dušikom (100 kg na jutro) po snijegu ili u rano proljeće proizvodi bujniji porast i uslijed toga obilnije cvjetanje i više sjemena.* U drugo proljeće dakle počne kumin brzo tjerati, u mjesecu maju ocvjeta, te se oko polovine juna, kada je sjeme na glavnim vršcima dobilo nešto smedju boju, a uz to je već dosta tvrdo i iz nutra bijelo, požanje ili pokosi, poveže u snopiće u vodi namočenom slamom, da se strukovi ne bi lomili, pa se snopiće smjesti na mjestu, zaštićenom od kiše, da se suše. Pri spravljanju treba paziti, da se što manje sjemena raspse. To ćemo postići, ako žanjemo srpom i to rano ujutru, dok je sjeme još stisnuto i vlažno. Pri prevažanju snopića pak nećemo izgubiti sjemena, ako na kola prostremo ponjavu pa na nju slažemo snopiće. Isto tako ćemo se očuvati gubitka sjemena, ako pod snopiće, koji su naslagani ili povješani za sušenje, prostremo ponjavu. Osušeni kumin se izmlati (rukum ili strojem), a izmlaćeno sjeme se očisti od pljeve. Tako očišćeno sjeme se rasprostire

* Ondje, gdje je zemlja jako iscrpljena, te je kumin požutio, preporučuje se pognojiti vapnovim dušikom (60—70 kg na jutro) i to po suhom vremenu, pa njivu odma pobranati, jer bi vapnov dušik napao lišće, pa bi se ono osušilo. Još bolje djeluje čilska salitra, od koje se daje ista količina i na isti način. I u proljeće se može gnojiti superfosfatom, koji će naročito dobro djelovati, ako se doda kalijeve soli (oko 120 kg superfosfata i 60 kg kalijeve soli na kat. jutro).

u žitnici u što tanjem sloju, te ga se u tjednu više puta promiješa, da se temeljno osuši. Osušeni kumin treba ješ jedared pročititi strojem, te je onda pripreman za prodaju.

Primjećujemo, da se kumin lako upljesnivi, ako nije dobro osušen i ako ga se drži na vlažnom mjestu. Svakako ga treba češće pregledati.

Pošto kumin ne cvjeta najedanput, pa uslijed toga i ne sazrijeva jednako, uvijek ima i manje vrijednog, više pustog sjemena. To izrešetano sjeme i pljevu od kumina treba rasuti po livadama (sjenjicama) jer ćemo time poboljšati krmu, koja će postati ukusnija i zdravija za stoku.

Kuminovu slamu treba zimi izrezati i miješati medju suhu stočnu krmu.

Pošto nije svaki korjen donio sjemena, preporučuje se kuminšte pustiti za iduću godinu. Preko ljeta ga se može iskoristiti za pašu. U jesen pak treba ku-

minište dobro nagnojiti stajskim djubretom ili umjetnim gnojem, kao što je gore opisano, te prije snijega još okopati ili opleviti. To se preporučuje, jer se događa, da takav drugogodišnji kumin bolje rodi nego prve godine.

Jedno kat. jutro daje 7—10 met. centi sjemena. Ako uzmemo današnje tržne cijene kumina i n. pr. pšenice, te sravnimo uspjeh obih kultura, dobit ćemo, uzev najslabiju žetvu kumina i najbolju žetvu pšenice, slijedeći rezultat: 700 kg kumina po Din 15.— = Din 10.500.—; 1400 kg pšenice po Din 2.— = Din 2.800.—. Kumin dakle donosi gotovo 4 puta toliko koliko pšenica, a njegova proizvodnja ne prouzrokuje više troška.

Konačno skrećemo pažnju, da se obični kumin, koji se dobija u svakoj špece-rajskoj radnji, ne može rabiti za sijanje, nego se mora kupiti posebnog sjemena, koje je naravno skuplje, ali je plemenite vrste i ispitane klijavosti.

Sijanje djeteline i trave.

Dok je u našoj državi sijanje djeteline vrlo rašireno, dotle je sijanje trava srazmjerno rijetka pojava. To tim više pada u oči, jer je sijanje djeteline uslijed dosta visoke cijene sjemena prilično skupa stvar, naročito kada u obzir uzmemo, da na većini tla djetelinu možemo ostaviti samo dve, a najviše tri godine.

Ta naša primjedba nikako ne treba da se tako tumači, kao da mi ne odobravamo sijanje djeteline, jer i mi nalazimo, da treba što više djeteline sijati; nego hoćemo samo da skrenemo pažnju naših poljoprivrednika na način, kojim se znatno mogu smanjiti troškovi te sjetve.

Znatni troškovi, koje prouzrokuje sijanje djeteline, mogu se nekoliko smanjiti sijanjem trava medju djetelinu. To se može naravno samo ondje učiniti, gdje se djetelina ne sije samo u svrhu proizvodjanja sjemena. U takvom slučaju će dakle gospodar dobro učiniti, ako medju djetelinu posije razne krmive trave. Samo se od sebe razumije, da trave mora izabrati prema podnebu i svojstvu tla. Sijanje trava medju djetelinu preporučujemo osobito onim gospodarima, koji nemaju dosta livada i pašnjaka. Ti će od toga imati znatne koristi, jer sa djetelinom miješane krmive trave daju izvrsnu i lijepu krmu, a uz to ima taj postupak i slijedeće prednosti:

Takva smjesa uzima hranu iz cijelog zemljišta, a ne samo iz pojedinih njegovih slojeva. Poznato je naime, da djetelina duboko pušta svoje korijenje; uslijed toga ona crpi potrebnu hranu većinom iz dubokih slojeva tla. Naprotiv krmive trave uzimaju svoju hranu većinom iz gornjih slojeva plodnoga tla. Ako dakle sijemo krmive trave medju djetelinu, iskoristit ćemo sve slojeve tla, a i zemlja će se bolje usitniti (orahliti), nego kada sijemo samo jednu biljnu vrstu n. pr. djetelinu, kod koje se zemlja vrlo lako stvrdne i zbije.

Trave troše drugu hranu nego djetelina. Kada dakle pomiješamo djetelinu sa nekoliko vrsta krmivih trava, onda svaka vrsta crpi iz tla svoju zasebnu vrstu

hrane. Zato se djetelina, pomiješana sa travama, može sijati i ondje, gdje sama za sebe ne bi zadovoljavajuće uspjela. Pored toga djetelina neće iz zemljišta iscrpati preveliku količinu stanovite hrane, nego će se na njemu već za koju godinu opet moći sijati djetelina, a neće se morati čekati po 6 i više godina.

Gospodar će se pokusima uvjeriti, da isto zemljište pri miješanju djeteline sa travama daje više krme i da je ova tečnija nego sama djetelina. Pored toga se takva smjesa mnogo brže i lakše suši nego sama djetelina. Osim toga se takva smjesa može još kositi i onda, kada djetelina već izgine, što više: tada se još bolje i jače razviju posijane krmive trave, te se djetelište tako reći samo od sebe pretvori u sjenjak.

Opće je poznato, kako je pogibeljno za marvinče, kada se preždere od djeteline, pa se nadme. Ako je pak djetelina pomiješana sa raznim krmivim travama, nastupit će taj pogibeljni slučaj vrlo rijetko i bit će mnogo blažiji.

Smjesa trave i djeteline zadovoljava se i sa slabijom zemljom nego li sama djetelina, koja — kao što je poznato — zahtjeva jako i dobro nagnojeno zemljište. Uz to pri sijanju takve smjese ne mora se bojati, da će poleći, kao što to kod same djeteline često biva. Osim toga smjesa djeteline i trave više sprječava porast i razvitak raznog korova.

Konačno moramo napomenuti, da smjesa djeteline i trave veoma povoljno upliviše i na samo zemljište. Ako je ono naime zbito, onda se mora kod djeteline već drugé ili najkasnije treće godine preorati, dočim rečena smjesa donekle orahli zemlju, pa može na njoj više godina ostati.

Kada oranicu zasijemo smjesom djeteline i trave, opazit ćemo slijedeće: U toku prve godine razvije se djetelina tako, da zadobije prevlast nad svima travama. U daljem poteku vremena trave postepeno potiskuju i prevladjuju djetelinu i na koncu ponarastu u tolikoj mjeri, da potpuno pokriju cijelo zemljište. Uslijed toga nastaje dulje mirovanje mekote t. j. onog

*Tražite novi Cjenovnik turtke
Sever & Komp., Ljubljana.*

sloja oranice, koji se obradjuje oranjem, drljanjem ili kopanjem. Medjutim je poznata činjenica, da dulje mirovanje mekote veoma poboljšava tlo, koje kroz to postane u većoj mjeri podesno za sijanje pšenice, kukuruza, repe i krumpira. I konačno ćemo opaziti, da se oranica, na kojoj je više godina bila smjesa djeteline i trave, mnogo lakše ore nego ona, na kojoj smo imali samo djetelinu. Gdje je bila smjesa, tu su mnogi ostanci djeteline već sagnjili, dočim se u čistom djetelištu nalazi još tvrdo korijenje djeteline.

Razlika izmedju vlažnog jakog i suhog lakog i pjeskovitog zemljišta poznata je svakom iskusnom poljodjelcu. Zato nam je nepotrebno dokazivati, da nije svejedno, kakve biljke sijemo na kakvom tlu. Ako je tlo vlažno i jako, pa zato i zbito, onda se preporučuje na jednom jutru posijati po 2—3 kg crvene djeteline, vučaca i švedske djeteline, zatim po 3—4 kg medice, mačice i livadnog glašnika, te po 7 do 8 kg engleskog i talijanskog ljulja. Ako je pak tlo suho, lako i pjeskovito, onda treba posijati po 2—3 kg grahorice i mačice, te po 3—4 kg busike i vlasnjače. Medju crvenu djetelinu preporučuje se posijati nešto kumina (od prilike pol kilograma na jutro), od kojeg će krma dobiti prijatan miris.

Sve vrste sjemena nisu jednako teške; zato je najbolje napose sijati zrnasto, a napose pljevasto sjeme. Iza sisanja do-

bro je oranicu lakom branom podražiti ili valjkom povaljati. Takvu smjesu trava i djeteline možemo posijati i u otvorenu oranicu; ako se pak bojimo, da će takav usjev prozepsti, možemo smjesu posijati medju usjev klasastog žita.

Smjesu trava i djeteline najbolje je posijati u čistu i dobro nagnojenu zemlju. Već pod jesen prve godine dobit ćemo od nje dosta krme, a najviše krme imat ćemo u drugoj godini, zatim nešto manje u trećoj, a najmanje u četvrtoj godini. No i posle četvrte godine bit će toliko porasta, da stoka još koju godinu može pasti na takvom zemljištu. Naravno da je mnogo probitačnije takvo zemljište pod jesen četvrte godine zaorati i zasijati žitom. Preporučuje se takvo zemljište prije sjetve žita tripot preorati, da medju usjevom ne poraste i koja trava n. pr. mačica.

Sijanje smjese trava i djeteline preporučujemo naročito onim gospodarima, koji drže više stoke ili su uslijed specijalnih okolnosti upućeni na proizvodjanje stočne krme za prodaju.

Da se treba nabaviti i upotrebiti samo prvovrsno priznato i klijavo sjeme, razumije se samo od sebe. U novome cijenovniku tvrtke Sever & Komp., koji će uskoro biti razaslan, navedene su oprobane smjese trava i djeteline za različita tla, što svatkome znatno olakšava naruđbu onog sjemenja, koje je najpodesnije za njegovo zemljište.

sebe razumije, a i prirodno je, da se brinemo ne samo za to, da imamo postelju, nego i da imamo dobru postelju.

Slavni kemičar i higijeničar Liebig je rekao, da je količina potrošenog sapuna mjerilo za stupanj civilizacije i kulture jednog naroda. Mi bi tu izreku dopunili time, da je kakvoća postelje mjerilo stupnja civilizovanosti i kulture pojedinog čovjeka.

Težnja za udobnosti ili što je u suštini to isto: želja, da odklonimo od sebe sve ono, što bi u nama proizvelo neprijatne osjećaje, je proizvod našega instinkta, izvire dakle iz naše prisne narave. Taj naravski nagon, za koji bi dosledan filozof možda lako mogao dokazati, da je u krajnjoj analizi glavni izvor svega ljudskog umstvovanja i djelanja, ispoljava se i u postelji.

Zašto pravimo postelju i šta zahtjevamo od nje?

Pravimo je, jer po prirodnom nagonu osjećamo, da nam je potrebno jedno mjesto, na kojem se možemo odmoriti, telesno i duševno okrijepiti i osvježiti, dakle osposobiti za produženje života i borbu za održanje života, a trudimo se napraviti ju tako, da smo po mogućnosti zaštićeni od opasnosti, koje prijete našem životu i zdravlju naročito onda, kada spimo, dakle se nalazimo manje više u nesvjesnom, za pažnju i uspješan odpor manje — više nesposobnom stanju. To upućuje već i primitivnog čovjeka, da pravi takvu postelju, koja stoji iznad tla, na suhom i od promaje zaklonjenom mjestu i koja drži po mogućnosti jednakomernu toplotu. Uz to zahtjevamo od postelje, da se u njoj dobro dakle udobno osjećamo, dakle da u njoj možemo zauzeti svaki položaj, koji nam je momentano ugodan, da nas u njoj ništa ne žulji i tišti, da nam je prijatna temperatura, jednom riječi: da se prijatno osjećamo u njoj, pa uslijed toga u njoj možemo što prije zaspati i u što potpunijoj mjeri se odmoriti.

Koja je postelja najbolja? Najbolja je ona, koja najbolje udovoljuje tim zahtjevima. Pitanjem dobre postelje bave se od vajakada praktičari i naučenjaci. Pošto nam svrha i opseg našeg lista ne dopuštaju opširnije raspravljanje toga pitanja, moramo se ovdje ograničiti samo na ono, što je za svakog najvažnije.

»Novac vlada svijetom«, kaže Njemač; ali postelja je svakom potrebna. Logično je dakle, da razmišljanje o »dobroj« postelji može samo onda opće korisno biti, ako rezultira takvu »dobru« postelju, koju može sebi nabaviti ne samo bogataš, nego i siromak. I najsiromašniji čovjek, koji se je bar u nekoliko etično i estetski uzdigao iznad obične životinje, naći će materijalne mogućnosti, da sebi nabavi jednostavnu postelju i posteljinu. Gdje dakle vidimo ljude ležati na hrpi stelje ili rita, tome nije uzrok sirotinja, nego pomanjkanje najelegantnije estetike i etike.

Pošto je isto tako samo od sebe razumljivo i logično, da dobrota postelje zavisi u prvom redu i gotovo isključivo od posteljine, dakle neposredne podloge, na kojoj čovjek leži, to ćemo se ovdje u kratko samo tim dijelom postelje zanimati.

Da bi dakle dobili dobru postelju, moramo za ležište izabrati takav materijal, koji najbolje odgovara napred izloženim uvjetima.

U raznim krajevima naše države i raznim slojevima pučanstva upotrebljuju se kao ležište obično slamarice, perine (dušeci) i matraci. Slamarice se pune obično slamom ili kukuruzovinom (lišćem

Dobra postelja.

Postelja je najpotrebniji i najvažniji dio pokućstva za svakog čovjeka.

Dobra postelja potrebna je u jednoj mjeri bogatašu i pukom siromahu, starom i mladom, veselom i tužnom, zdravom i bolnom.

Kada uredjujemo stan, u prvom redu se brinemo za postelju, jer bez nje ne možemo biti. To činimo bez premišljanja, tako reći iz prirodnog nagona. I najprimitivnija životinja stara za što udobnije i cjelishodnije ležište za se i za svoje potomstvo. Kada ptica čuti, da se približuje vrijeme rasplodjenja, ona gradi gnjezdo, pa neumorno donosi slamke, travčice, perja, dlake, strune i druge materije, kojima ga iznutra oblaže, da bude što mekše, da drži što bolje jednaku toplotu, jednom riječi: da bi se mladi što sigurnije izlegli i što ugodnije uvjete imali za svoj razvitak. I divlja zvjer se brine za cjelishodno i udobno ležište, koje će čim bolje i savršenije odgovarati njenim od narave zahtjevanim potrebama za održanje zdravlja, života i potomstva. Pa tako djela i čovjek.

Tko bi proučavao kulturnu povjest u pogledu postelje, ne bi morao da se mnogo muči sa proučavanjem topredmetnih zapisa, koje imamo iz raznih vremena. Takvim proučavanjem bi postigao samo to, da bi nam nešto mogao reći o povremenom ukusu u pogledu oblika postelje, a za jezgro stvari dovoljno je, da prouči, kakvu postelju rabe danas ljudi na raznim i stupnjima kulture. Od primitivnog ležišta čovjeka kamenite dobe, napravljenog iz tankog granja, suhih biljaka i mahovine, do pompozni, zlatom, slonovom kosti i dragim kamenjem uresanih, mionirnih travama, nekim perjem ispunjenih, divnim vezovima ukrašenom svilom i drugim dragocjenim tkaninama prevučeni postelja feničkih egipatskih, grčkih i rimskih velmoža i bogataša, naći će istraživač i danas vjerne pandane kod naroda i

plemena na raznom stupnju civilizacije i — materijalnog stanja.

Da se danas, gdje se tako reći o svakoj ništariji tako mnogo, toliko debelih »naučnih« knjiga piše, sarazmjerno veoma malo »specijalnog« piše o postelji, dolazi svakako otud, što je postelja jedna od onih najvažnijih potreba, koje se same od sebe razumiju, dakle ne zahtjevaju zasebnog tumačenja, jer je izlišno svako mudrovanje. Piše i govori se o onom, što je interesantno; a što svatko zna ili bar misli, da zna, to nije zanimivo. A svatko misli, da o postelji sve zna, što treba i što se o njoj može znati.

Da se pak varamo u računu, o tom se tek onda uvjerimo, kada ogledamo n. pr. jednu higijensku izložbu ili nas koji drugi povod ponuka, da razmišljamo o razlikama, koje postoje izmedju postelja, te rezultat tog razmišljanja primenimo na postelje, koje sami rabimo.

Važnost postelje već pokazuje njena upotreba.

Postelju potrebuje svatko, a rabi ju više nego ma koji drugi kućni namještaj. Izuzev vanredne slučajeve: čovjek se na postelji rodi; prve mjesec svog života provede čovjek (novorodjenče) u spanju u svojoj posteljici; u prvom djetinjstvu provede u njoj više od polovine vremena; odrastao čovjek treba prema utvrđenim podacima u 24 sata prosječno 8 sati odmora u postelji; postelja je neophodno potrebna težem bolesniku; i konačno na postelji se preselimo u vječnost. Sve to spada u normalni tok života, a kada sračunamo sve to vrijeme, koje po prirodnoj potrebi svaki normalan čovjek provede u postelji, naći ćemo, da čovjek najmanje 2 petine cijelog svog života provede u postelji.

Kada pak postelju tako mnogo i dugo rabimo i kada ju uz to rabimo i onda, kada smo u svakom pogledu najosjetljiviji i najpotrebniji udobnosti, onda se samo od

od kukuruzovog klipa), a katkad i mahovinom, suhom travom ili struganim drvenim iverjem, perine se pune perjem, a matraci vunom, kravijom dlakom, drvenom rezanicom, morskom travom ili konjskom strunom. Higijeničari su se naročito u posljednjih 50 godina mnogo bavili i pitanjem, koji je od tih materijala najzdraviji i ujedno praktično najcjelishodniji.

Po općem mišljenju perje i vuna ne odgovaraju svrsi ne samo zaradi njihove skupoće i zato, što se brzo zbiju, pa ležište postane uskoro pretvrdo, a ne daju se brzo i lako rastresti, nego i zato, što propuštaju vrlo malo zraka i čine postelju gotovo nesnosno toplom, a uz to uvlače u sebe sve neprijatne mirise i kali raznih bolesti, koje u njima dugo ostanu žive. To isto važi — i ako u nešto manjoj mjeri — za kraviju dlaku.

Slama, obična trava i kukuruzovina brzo se iskrhaju, istroše, daju pri dnevno potrebnom pretresanju mnogo praha, uvlače u sebe mnogo vlage, te uslijed toga lako pljesnive i trunu, a uz to se u njima rado ugnjezditi i razna gamad. Drvene materije pak imaju još i tu manu, da isparavaju škodljive kiseline. To isto važi i za mahovinu, koja i inače najmanje odgovara svrsi.

Najbolje i najzdravije ležište je matrac, punjen konjskom strunom ili morskom travom, jer te materije s jedne strane imaju u najmanjoj mjeri one mane, koje smo naveli pri ostalim materijama, a s druge strane najbolje ispunjuju gore za dobru postelju postavljene uvjete. Konjska struna se sve redje i redje rabi, jer uslijed nazadovanja konjogojstva biva sve redja i skuplja. Već danas je — naročito bijela — konjska struna gotovo raskoš, koji sebi samo malo njih mogu dozvoliti. Tako ostaje kao najbolje opće rabljivi materijal za ležište morska trava. Ona prema struni ima samo tu manu, da manje vremena može da služi, ali je ne samo relativno, nego i apsolutno juftinija.

Imenom »morska trava« (i međunarodnim trgovačkim nazivom »Crin d' Afrique«) obeležuju se u trgovačkom prometu raznovrsni biljni proizvodi vrlo različitog porijekla. U glavnom se ti proizvodi dijele na dve skupine. U jednu skupinu spadaju oni, koji zaista potiču od t. zv. morskih trava, od kojih dosad poznajemo oko 30 vrsta. To su fanerogame, koje nalazimo u otvorenom moru. Njihova za naš predmet najvažnija vrsta je t. zv. Zosteria iz biljske porodice Najadaceja, koja je raširena po svima morima, gdje raste na plitkom močarom morskom dnu i ima dugo, vrlo usko travno lišće. Morski vali izbacuju te biljke u velikim količinama. Finije dijelove te trave upotrebljuje se za punjenje matraca, jastuka itd. U predjašnjim vremenima lučen je iz tih morskih trava jod i soda, a upotrebljavane su i kao lijek protiv guše i raznih kožnih bolesti. U drugu skupinu spadaju materije, koje ne potiču od morskih trava, nego od raznih palma, a naročito od Chamerops humilis (kržljave lepezne palme), Arenga saccharifera, Caryota urens, datulje i afričke vinske palme (Raphia vinifera). Listovi i lisni drškovi tih palma imaju u sebi vlakna, koja naliče struni. Sličan materijal dobija se i iz Tillandia usneoides L. Sve te »morske trave« se mogu dobro upotrebiti za posteljinu, ali pri tolikoj raznovrsnosti porijekla i kakvoće materijala je jasno, da ocjena vrijednosti morske trave zahtjeva temeljno poznavanje robe. Zato se preporučuje morsku travu kupovati samo kod pouzdane tvrtke.

Ljekovitost limuna.

O ljekovitosti limuna smo jednom već pisali. Ovaj put hoćemo da skrenemo pažnju naših št. čitalaca na opće poznatu činjenicu, da je limunov sok vrlo uspješno sretstvo protiv raznih bolesti nosa i grla. Na to se ne smije zaboravljati naročito sada na prelazu iz jeseni u zimu, kada su takve bolesti najčešće.

I najokorniju njuhavicu (kjavicu) izliječiti ćemo, ako dnevno više puta šmrkamo čist limunov sok kroz nos. Takvom upotrebom limunovog soka zaustavit ćemo i krvavljenje iz nosa, a izliječiti ćemo i razne oteklina u nosu.

Limunov sok je nadalje upravo sjajan lijek protiv trulenja i gnojenja u ustima i odstranjuje neprijatan miris iz usta. Zato bi se ljudi trebali naviknuti, da svaki dan bar jedanput dobro properu usta vodom razblaženim limunovim sokom.

Ispiranjem grla razblaženim limunovim sokom spriječit ćemo izbijanje raznih bolesti u grlu, a čišćenje grla čistim limunovim sokom preporučuju i liječnici kod mnogih opasnih bolesti grla.

Pa čak i u kozmetici se rabi limunov sok sa uspjehom. Razne sa limunovim sokom izgotovljene pomade su ženskom svijetu opće poznate i veoma cijenjene. Isto tako je poznato, da bradavice nestanu, ako ih dnevno 1—2 puta namažemo limunovim sokom. Isto tako dobro djeluje limunov sok protiv žuljeva i ozebina. Ispadanje kose prestat će i peruti u kosi nestat će, ako glavu od vremena do vremena operemo razblaženim limunovim sokom. Time ćemo ujedno izliječiti i razne druge kožne bolesti na glavi.

Mnogi liječnici preporučuju limunov sok protiv reumatičnih obolenja i za mršavljenje.

I u kućanstvu bi trebalo više rabiti limunov sok namesto škodljivog sirćeta. A opće je priznato, da je vrela limunada vrlo dobro sretstvo za znojenje, a hladna limunada najbolji napitak ne samo za zdravog, nego i za bolesnog čovjeka.

Kiselozelje kao pučki lijek.

Prijesno kiselozelje (kupas) opće je poznato kao pučki lijek. Dr. Hartmann je ispitivao ljekovitost prijesnog kiselozelja pa ga sada preporučuje kao najbolje sretstvo protiv raznih gljista, te ga više cijeni nego Santonin i Oleum Chenopodii. On izražava nadu, da će prijesno kiselozelje vremenom potpuno iskorijeniti razne gljiste, koje žive u čovječijim crijevima. Dr. Hartmann ujedno ističe visoku sadržinu vitamina u prijesnom kiselozelju, isto tako i u neukiseljenom bijelom i modrom zelju, koje prijesno kao salatu priredjeno, toplo preporučuje. Po njegovom mišljenju je to najjeftiniji način za nabavu dovoljne količine vitamina po ljetu i zimi. Konačno se poziva na Mečnikova, koji je utvrdio, da u onim predjelima, u kojima se jede najviše kiselozelja, ljudi dostižu najvišu starost. Svakako igraju pri tome važnu ulogu bacili mliječne kiseline, koji se u velikim količinama nalaze u kiselozelju.

Kje je začetek poljedelstva?

O tem, kje je tekla zibelka poljedelstva, nimamo pismenih tradicij niti usnih izročil. Najstarejše predzgodovinske najd-

be, katerih resnično starost samo približno presojamo, in v katerih se pojavljajo naša žita, nam ničesar ne pojasnjujejo o začetku poljedelstva. Vsled tega ni izključeno, da so bili ječmen, pšenica in proso prenešeni obenem s poljedelstvom kot znanostjo iz tujine v Evropo. Diluvijalen človek ni bil poljedelec, temveč se je bavil z lovom in kanibalstvom. Ni torej izključena možnost, da so bili oni ljudje, ki so prišli v Evropo z žitom in bili večči poljedelstva, popolnoma drugi ljudje in da je evropski diluvijalni človek podlegel v življenski konkurenci z njimi in izumrl.

Iz tega lahko sklepamo, da so kraji, kjer se je pričelo poljedelstvo, najverjetnejše oni, kjer rastejo praforme naših kulturnih rastlin še danes v divjem stanju. Za naše poljedelstvo je to Azija, ki nam je dala največ kultur n. pr. ječmen, pšenico, proso in riž. Za poljedelstvo zmernih pasov, katerih zmerna toplota ima največji pomen — tu izvirajo najstarejša središča ljudske izobrazbe, tu rastejo še danes nekatere vrste našega žita v divjem stanju, te kraje označujejo stare vzhodne religije kot svoj pradavni raj.

Pisatelji starega veka so smatrali zemljo ob obalah Eufrata in Tigra za pradamovino žita. Haldeski svečenik Berorus, ki je živel za časa Aleksandra Velikega, poroča, da raste v okolici Babilona divja pšenica. Soglasno z njim trdita Herodot in Strabo, da je pridelovanje pšenice na obalah imenovanih dveh rek prastaro. Imenovani pisatelji omenjajo tudi kulturo ječmena in prosa, katera dosežeta višino »drevesa«, na vsak način je bila to vrsta sirka, ki so ga gojili v Egiptu že za časa XII. dinastije l. 2400—2200 pr. Kr. r.

Ako pogledamo zemljevid razširjenja rastlinstva, tedaj vidimo, da rastejo v resnici okoli Mezopotamije divje rastoče vrste žita. Še danes divje rastoče forme pšenice in ječmena, dve najstarejših žit pričajo, da je njihova kultura pričela nekje v širokem rajonu obal Eufrata in Tigra. Središče divje rži sta Turkmenija in Turkestan, kjer se je tudi po vseh zgodovinskih in jezikoslovnih pričah najprej pričela kultivirati rž. Kakor se zdi, leži središče divjega prednika našega ovsu v vzhodni Evropi in v Južni Rusiji. Najverjetnejše je bil oves tu najprej kultiviran.

Oves, grah, leča in mak, to so rastline dežel ob Sredozemskem morju in tu je treba iskati prazadžetek njihovega kultiviranja ker se ona pojavljajo v teh krajih že v prazgodovinski dobi. Tu je bilo že od nekdanj poznano pridelovanje lanu.

Po vsem tem lahko smatramo kot najverjetnejše 3 pokrajine, kjer so se pojavili prvi početki poljedelstva. Prva je pokrajina na širokih obalah Eufrata in Tigra — za navadno pšenico in najbrže tudi za lan. Druga, vzhodne obale Sredozemskega morja (Mala Azija) za lečo in bob. Poslednji je bil razširjen v Sev. Ameriki, a grah v Sev. Italiji. Kot tretjo pokrajino lahko označimo srednjeazijski teren Turkmenije s pripadajočimi deli Turkestana ali splošno južne obale Kaspiškega morja kot zemlje prve kulture rži in najbrže tudi konoplje. Kraji, ki ležijo južnejše od teh, so dali na vsak način prve kulture prosa.

Diluvijalna doba se odlikuje s še danes živečimi vrstami rastlin. V tem času se je pojavil tudi človek in lahko rečemo, da človek ni doživel večjih osnovnih sprememb rastlinskih vrst, dasi so se odigrale ogromne spremembe glede njihove zemljepisne razširjenosti.

Lucerna, njen izvor in ime.

Lucerna (*Medicago sativa*) izvira iz zapadne Azije (Perzije), odkoder je bila prenešena za časa perzijskih vojn okoli leta 470 pr. Kr. r. iz Medije na Grško. V 2. stoletju pr. Kr. r. so jo gojili Rimljani, ki so se posebno pečali z njo v času, ko je bila njihova država na višku svoje slave in moči. V srednjem veku je postalo njeno kultiviranje mnogo manjše, vendar ni popolnoma prenehalo. V 16. stoletju so jo zopet pričeli gojiti v večjem obsegu na Španskem, odkoder se je nato razširila tudi na Francosko, v Nemčijo in drugam. V naši državi, sedanjega obsega, gojenje lucerne ni starejše od 100 let.

Ime »lucerna« spravlja nekateri v zvezi s piemontsko dolino Lucerna, drugo zopet z mestom Lucern v Švici. V resnici je pa ime »lucerna« v zvezi s keltsko besedo luzu, luznen, kar pomeni rastlina.

Nekaj o strelji in njenem odnošaju napram drevju.

Strele udari v drevo in ga prelomi ali razkolje tako, da letijo trske okrog. Včasih pa strele povzročijo poškodbe samo na površini drevesa, puščajoč v skorji takozvane sledove strele, kateri kažejo pot, po kateri je šla strela po drevesu. Često je

ta pot spirala. Včasih prodre strela tudi v drevesno tkivo, ki zadržuje mnogo vode, ter je vsled tega dober prevodnik elektrike. Vrh drevesa redko trpi od strele, čisto trešči v eno glavnih vej ali v deblo neposredno pod krono drevesa. Izkušnje nam dokazujejo, da so nekatera drevesa bolj podvržena strelji, medtem ko v nekatera redkokedaj trešči. Tako trešči n. pr. zelo pogosto v hrast, topol, vrbo in hruško, nasprotno pa v bukev, kostanj, javor in lesko zelo redko. Nekako v sredini stojijo lipa, črešnja in orehi. Nobeno drevo ni varno pred strelo. Skozi vsako drevo se lahko izravna električna napetost zemlje in oblakov, način pa, po katerem se to izvrši, ni povsod enak. V prvi vrsti odločuje tu, je-li drevesna skorja pred udarom strele sploh vlažna in v koliki meri. Če je drevo, ki se nahaja med oblakom in zemljo, mokro na površini, tedaj je varno pred strelo, ker ta teče v tem slučaju po drevesu v zemljo, to pa vsled tega, ker je voda dober prevodnik elektrike. Pri bukvi se skorja takoj zmoči in voda teče po njej. Hrast in topol pa jako upijata vodo. Zato je hrast tako pogosto poškodovan po strelji, medtem ko so pri bukvi zelo redka večja poškodovanja. Enako je to tudi pri drugih drevesih. Suhi predmeti so na svoji površini slabi prevodniki elektrike. Na njih se težko izravna električna napetost oblakov in zemlje. Na zemlji je mnogo

dobrih prevodnikov. Ravno voda na drevesni skorji je dober prevodnik. Zato je tudi grmenje brez dežja najnevarnejše.

Zmočenje drevesne skorje, s čemer se olajša pot strelji, zavisi od mnogih faktorjev, največ pa od kakovosti skorje in oblike drevesne krone. Če je površina skorje hrapava ali obraščena z mahom in lišajem, tedaj je odtekanje vode po njej oteženo. Ravno tako ne more odtekat voda po skorji, če so veje krone tako razvrščene, da kaplja voda iz njih direktno na tla, ne pa po deblu. — V smreko, jelko in bor trešči čisto, ker se njihova skorja ne zmoči tako hitro. So pa še druge okolnosti, ki pridejo v poštev pri izravnavanju elektr. napetosti kakor n. pr. drevesne korenine in vlažnost zemljišča (drevesa v vlažni zemlji so bolj podvržena strelji kakor ona v suhi zemlji). Najvažnejši vpliv pa ima za strelo sposobnost skorje za hitro in trajno namočenje.

Iz navedenega lahko izvodimo važne rezultate za prakso, od katerih so najvažnejši: Ko grmi, se je treba izogibati osamljenih dreves, dreves s suhimi vejami in takih, ki nimajo dobro zmočenega debela. V drevoredih in v gozdovih je bolje iskati zavetja pod nizkimi drevesi. Tudi stari nasvet, uleči se pri grmenju na zemljo, je priporočljiv. Interesantno je, da se ni še nikdar slišalo, da bi strela ubila koga pod bukvo, kostanjem, javorjem ali platanom.

Pasulj (grah) za jelo

	kg Din		kg Din
3 koks, trešnjevac ili prepeličar	4:80	16 smedji pljosnati	4:—
5 koks, trešnjevac ili prepeličar	4:—	17 žuti holandeski	4:—
6 mandalon ili dugi koks	4:75	22 zeleni dugi	4:25
8 bokini, svijetlo crveni	4:40	23 zeleni kratki	4:—
12 tamnocrveni kratki	3:50	24 zeleni okrugli	4:—
14 crni koks ili umbriakoni	Din 3:74	31 bijeli sitni	5:50

Visoke vrste ili tačkaš:

	kg Din		kg Din
51 cipro smedji	7:—	77 crveni okrugli marmorirani	5:50
56 koks okrugli	5:25	78 crveni okrugli	4:25
58 koks okrugli žutkasti	5:25		

Sever & Komp.

Sadjari! Pokončujte sadne škodljivce z

ARBORIN-om

Arborin uporabljamo z najboljšim uspehom v pozni jeseni in pozimi, ko ni listje na drevju. — Z Arborinom uničimo krvavo uš, listno uš, kaparje; z njim odstranjujemo mah in lišaje, lečimo rakove rane i. t. d. — Arborin izdeluje

„CHEMOTECNA“

DRUŽBA Z O. Z.

Ljubljana Mestni trg 10

Morska trava

(Crin d' Afrique)

za madrace.

	Od 1 do 5 bala:	Preko 5 bala:
Extrissima	Din 4:70	Din 4:50
Extrafin	Din 4:50	Din 4:30
Fin	Din 4:—	Din 3:80

Cijene važe za 1 kg loko Ljubljana.

Jedna bala vaga oko 60 kg.

Sever & Komp.

Ljubljana.

SPECTRUM D. D.

Tovarna zrcal in brušenega stekla
Ljubljana VII., Celovška c. 81

Telefon 2343

Zagreb **Oslijek**
Samoborska c. 11 Desatičina 39
Tel. 2683 Tel. 403

Centrala: Zagreb

Zrcalno steklo — Portalno steklo
Strojno steklo 5-6 mm — Ogledala
vseh velikosti in oblik — Brušene
in upognjene plošče — Vsteklevanje
v med „FIN“ zrcala navadna.

Orabe,

bijelo sušene, zdrave
sa tankom ljuskom,

nudimo po
Din 9'— za kg
fko Ljubljana.

Sever & Komp.